

Prof. dr. hab. inż. Jarosław WOŁEJSZO
Akademia Kaliska
im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego
w Kaliszu

Warszawa, 8 lutego 2022r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr. inż. Grzegorza CISKA

NA TEMAT:

**„PRZYGOTOWANIE ZAWODOWE POLICJANTÓW DO SŁUŻBY
NA OBSZARACH WODNYCH W POLSCE”**

opracowanej pod kierownictwem naukowym

prof. dr. hab. Ryszarda Jakubczaka

i promotora pomocniczego

dr hab Oksana TELAK

1. KWESTIE OGÓLNE

Rozprawa doktorska opracowana przez mgr inż. Grzegorza Ciska, pod kierownictwem naukowym prof. dr hab. Ryszarda Jakubczaka, jest zadaniem zarówno ambitnym, jak i bardzo trudnym. Podjęcie tej tematyki przez jedną osobę niewątpliwie zasługuje na słowa uznania. Wydaje się bowiem, że uwagi na złożoność zagadnienia, do opracowania tego tematu mógłby zostać powołany zespół ludzi, który podołałby celom nakreślonym w dysertacji, zaś w wyniku tych badań mogłaby powstać obszerna praca naukowo-badawcza. Determinacja Doktoranta, pod kierunkiem naukowym profesora Ryszarda Jakubczaka i dr hab. Oksanę Telak, doprowadziła do powstania dysertacji, której temat w chwili obecnej jest bardzo istotny i zapewne z upływem lat potrzeba analizy wybranego zagadnienia będzie niezmiennie aktualna, gdyż wpływa na poprawność i sprawność funkcjonowania systemu bezpieczeństwa wodnego w Polsce.

Wszelkie kwestie związane z bezpieczeństwem, w różnych kontekstach jego rozumienia, stanowią jeden z zasadniczych problemów współczesnego świata. Wzrost wszelkiego rodzaju zagrożeń wymaga różnego rodzaju działań, mogących przeciwstawić się tym zagrożeniom lub zmniejszyć skutki w przypadku ich wystąpienia. Dotychczasowa praktyka oraz doświadczenia z całego niemal świata wskazują dość jednoznacznie, iż zdolność przeciwstawienia się zagrożeniom jest wynikiem szeregu czynników, z których edukacja obronna społeczeństwa, a w tym szczególnie kadr kierowniczych różnego rodzaju władz i służb społecznych, a także organizacja właściwych, kompetentnych służb zdolnych zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom danego państwa, ma znaczenie zasadnicze. Nie ulega wątpliwości, iż główną rolę w tego typu działalności spełniają systemy zarządzania kryzysowego w których funkcjonują różnego rodzaju służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo społeczeństwa (m.in. formacja/służba odpowiedzialna za bezpieczeństwo wodne), ich organizacja, przygotowanie do działań oraz kierowanie nimi.

W wymienionych wyżej elementach systemu zapewniającego bezpieczeństwo wodne niezwykle istotną rolę pełni Polska Policja. Formy i metody działania Policji na obszarach wodnych określone zostały przez Komendanta Głównego Policji. Policjanci pełniący służbę na wodach i terenach przywodnych mogą ją pełnić wspólnie z przedstawicielami podmiotów pozapolicyjnych, mających w zakresie swoich właściwości podejmowanie działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa w tym obszarze.

Ponieważ ustawowy obowiązek w tej dziedzinie nakładany jest między innymi na administrację publiczną i Polską Policję, konieczne jest ich przygotowanie do tego rodzaju funkcji. Istotne tu wydaje się pytanie o to: kto i kogo oraz w jakim zakresie powinien przygotowywać do tej działalności? W tej kwestii rzeczywistość wydaje się jednoznaczna.

Przy takim podejściu wszelkie badania mają z natury charakter interdyscyplinarny. Z jednej strony bowiem dotyczą bezpieczeństwa wodnego co jest

typowe dla nauk o bezpieczeństwie, z drugiej zaś wkraczają w sferę przygotować człowieka do określonej działalności co wymaga odniesień do pedagogiki i psychologii.

Śmiało możemy dzisiaj twierdzić, iż współczesne zagrożenia związane z bezpieczeństwem społecznym, stały się także zasadniczym przyczynkiem wzrostu wagi i rangi bezpieczeństwa wodnego. Jest ono niezwykle ważną dziedziną działalności zespołów ludzkich w zapewnieniu bezpieczeństwa obywatelom. Zgodzić się należy z tezą, iż o sprawności działania zespołów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wodne stanowić będą kompetencje kadry kierowniczej i wykonawczej. W najogólniejszym rozumieniu oceniana rozprawa dotyczy właśnie niezwykle istotnych kwestii związanych z funkcjonowaniem policjantów na obszarach wodnych a bardziej szczegółowo procesu doskonalenia kompetencji i umiejętności osób wchodzących w skład tych zespołów. Niewątpliwie kompetencje te są niezwykle doniosłe w każdej sferze działania osób funkcyjnych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wodne. Ich decyzje wpływają bowiem na efektywność działań zapewniających społeczeństwu i jego strukturom bezpieczeństwo wodne. W takim kontekście niezwykle ważne wydają się zagadnienia związane z procesem nabywania i doskonalenia wszelki kompetencji i umiejętności policjantów pełniących służbę na obszarach wodnych w Polsce. Podjęcie tego typu problematyki ma zatem pełne uzasadnienie poznawcze, metodologiczne, metodyczne i społeczne oraz w znacznej mierze utylitarne.

Wyrażam przekonanie, że lektura tej dysertacji nie tylko uświadomi złożoność zjawisk, ale również stanie się asumptem do realizacji zadań ukierunkowanych na rozwiązania systemowe. Te uwarunkowania dostrzega Doktorant i znalazły się w Jego orbicie naukowego zainteresowania.

W kontekście powyższego podjęcie badań nad kwestiami doskonalenia zawodowego policjantów do służby na obszarach wodnych należy uznać za przedsięwzięcie przekonujące oraz niezwykle interesujące poznawczo.

Przyznaję, że ten jakże aktualny temat podjęty przez Doktoranta, już w pierwszej refleksji, wzbudził moje uznanie oraz zaciekawienie. Uznanie to ma szeroki kontekst zarówno w sensie czysto teoretycznym jak również praktycznym. Wszak powinna tu wystąpić pewna krytyka stanu zastanego, która przecież jest warunkiem koniecznym każdej refleksji naukowej ale – niestety – także zjawiskiem nie lubianym przez różnego rodzaju gremia kierownicze. Zaciekawienie zaś wynika ze względu na konieczność podejścia metodologicznego, które w kontekście podjętej problematyki nie mogło być standardowe.

Generalizując, stwierdzam, że Doktorant podjął się rozwiązania niezwykle skomplikowanego, interdyscyplinarnego w swej naturze problemu badawczego. Problemu o najwyższym, przynajmniej w moim przekonaniu, stopniu trudności. Wymagało to dużej odwagi intelektualnej oraz dobrego przygotowania metodologicznego, doświadczenia a przede wszystkim dobrej znajomości literatury przedmiotu a także innych dyscyplin naukowych, do których Autor musiał się odwoływać, jeżeli chciał poszczególne problemy rozpatrzyć dogłębnie. Wstępny ogląd całości dysertacji pozwala już w tym miejscu na uznanie, iż z wszystkimi problemami Doktorant poradził sobie znakomicie.

2. OCENA METODOLOGICZNA

Przedstawiona w rozprawie problematyka badawcza posiada charakter teoretyczno-praktyczny, umiejscowiona jest w dziedzinie nauk społecznych oraz pokrewnych.

O wartości dysertacji doktorskiej stanowi przede wszystkim warstwa metodologiczna. Przygotowanie, przeprowadzenie i interpretacja badań stanowią bowiem podstawową umiejętność pracownika nauki. Z uznaniem odnotowuję, iż mgr inż. Grzegorz Cisek wykazał w tym obszarze ponadprzeciętny poziom wiedzy i umiejętności. Całość procedury przedstawił w rozdziale pierwszym a wyniki i ich interpretację w pozostałych rozdziałach pracy.

Przedmiotem badań przyjętym przez Doktoranta są (...) *zasoby osobowe szkolące policjantów do służby na obszarach wodnych, osoby funkcyjne różnych szczebli hierarchii struktur Policji – podstawę ich doboru stanowiła pozycja i charakter działalności w ramach organizacji Policji, w tym również kadra kierownicza, dowódcza, dydaktyczna i administracyjna oraz wykonawcza (policjanci pełniący służbę na wodach ...)* (s.10), wymagało od Autora szczególnego, bardzo zindywidualizowanego podejścia metodologicznego.

Doktorant, choć tego nie napisał, to ma świadomość, że złożone kwestie funkcjonowania bezpieczeństwa wodnego wymagają podejmowania badań interdyscyplinarnych. Poznanie poszczególnych zjawisk i zdarzeń, pełna weryfikacja hipotez, a także dobór niezawodnych metod to problemy dużej wagi, często niemożliwe do rozstrzygnięcia bez badania rzeczywistego, realnego środowiska. Podejmowanie badań w takim obszarze już samo w sobie stanowi trudność najwyższej rangi. Wymaga bowiem nie tylko ogromnej wiedzy wszechstronnej, ale także nietypowych podejść metodologicznych. Wieloaspektowość zaś badanych problemów zmusza do stosowania szczególnych metod i technik badawczych.

Oceniając recenzowaną pracę w tym kontekście należy uznać, że Doktorant wywiązał się z przyjętego zadania, zarówno w aspekcie metodologicznym, jak i merytorycznym.

Całość kwestii metodologicznych jak wspomniałem wcześniej Autor ujął w pierwszym rozdziale recenzowanej dysertacji. W sposób przekonujący uzasadnił jej temat, a także zasadnicze założenia badawcze. W niniejszym rozdziale Doktorant nakreślił cel badań (s.10), (...) *doskonalenie istniejącego systemu przygotowania zawodowego policjantów do służby na obszarach wodnych w Polsce.*

Już w tym momencie staje się rzeczą oczywistą, że tak ambitny cel rozprawy Autor będzie poddawał licznym ograniczeniom, co nie zmieniło faktu, iż przedstawił do recenzji dysertację liczącą (wraz z załącznikami) 234 strony.

Poprawnie został sformułowany główny problem badawczy (s.10). Dekompozycja problemu głównego na problemy szczegółowe nie budzi (s.11). Z uznaniem należy się odnieść do ich konstrukcji. Biorąc pod uwagę kryterium merytoryczne pierwsze trzy problemy można zaliczyć do problemów twórczych, natomiast czwarty zaś do problemów optymalizacyjnych. Ze względu na charakter i zakres pierwsze trzy mają charakter diagnostyczno-wyjaśniający, wskazujący na konieczność wyjaśnienia związków między różnymi zmiennymi, a czwarty jest problemem praktycznym. Biorąc pod uwagę strukturę wszystkie problemy mają charakter dopełniający czyli złożony. Należą zatem do trudniejszej kategorii pytań, co wskazuje na wielką swobodę metodologiczną doktoranta a także znajomość logicznej teorii pytań.

Dość kontrowersyjnie skonstruowane są hipotezy, które są niezbyt ściśle powiązane z problemami. Dlatego też, podobnie jak problemy, pierwsze trzy są hipotezami diagnostyczno-wyjaśniającymi, a trzecia spełnia, przynajmniej w najogólniejszym zarysie, warunki hipotezy heurystycznej. Wszystkie należy zaliczyć do kategorii hipotez średnich, przy zastosowaniu podziału ze względu na moc hipotez. Zawierają one niezbędne zmienne, którymi Autor dobrze operuje podczas prezentacji i analizy wyników badań mimo tego, że w rozdziale pierwszym oddzielnie ich nie wyspecyfikował. Dotyczy to również wskaźników chociaż w kolejnych rozdziałach Doktorant posługuje się nimi dość biegle. ***Mam nadzieję, że Doktorant podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej przedstawi przyjęte w badaniach zmienne i wskaźniki?*** Szkoda, że w poszczególnych rozdziałach nie stawiano hipotez statystycznych chociaż techniki statystyczne stosuje Autor z dużym znanstwem. W całości pracy wyraźnie dominują badania sondażowe (technika ankietowa i wywiad ekspercki) i można przypuszczać, że nadano im priorytetowe znaczenie. Co prawda w rozdziałach drugim, trzecim

i czwartym tylko sporadycznie widzimy odwołania do badań ankietowych ale w rozdziale piątym mamy szczegółową analizę ilościowo–jakościową. Skoro tak, to badania jakościowe są jedynie pomocniczymi w stosunku do ilościowych. Takie podejście można uznać za właściwe chociaż warto podkreślić, że wyniki sondażu odzwierciedlają jedynie poglądy badanej populacji a nie fakty.

Starannie zostały przygotowane i zastosowane badania ilościowe oparte na metodzie sondażu diagnostycznego, w którym zastosowano technikę ankietowania. Dobór próby badawczej, przy dość specyficznym podejściu autorskim, w aspekcie ilościowym należy uznać za właściwy. Nie można mieć zastrzeżeń do kwestionariuszy ankiet zaprezentowanych w załącznikach. Zostały opracowane na dobrym poziomie.

Niezwykle wartościowe poznawczo są wyniki uzyskanych przez Doktoranta badań oraz ich analiza. Jednoznaczność predykatów pozwoliła na pełną ekspozycję zarówno określoności ilościowej, jak również jakościowej określoności przedmiotów badań. Wielce ciekawa jest prezentacja wyników badań ilościowych. Doktorant przedstawił je przede wszystkim w skalach nominalnych i porządkowych. Skale te są wyczerpujące, rzetelne i trafne, a zatem w pełni wyczerpują wymogi stawiane procesowi porządkowania danych. Istotne w procesie analizy zebranych danych a w konsekwencji generowania wniosków i uogólnień w tego typu badaniach jest wykrywanie związków i zależności, a także właściwych korelacji. Autor wykazał tutaj wiele inwencji odchodząc często od typowych dla tego typu badań schematów.

Bardzo interesujące, a jednocześnie przedstawiające wysoką wartość poznawczą, są analizy jakościowe uzyskanych danych, a przede wszystkim ich interpretacja, pozwalająca śledzić tok rozumowania Autora. Co prawda, niektóre wywody Autora bywają zawile intelektualnie ale z reguły prowadzą one zawsze do konstruktywnych wniosków. Są wynikiem dobrego, zawsze właściwie uzasadnionego, uszeregowania zebranych danych.

We wstępnym zamierzeniu, wykazanym w celu badawczym, można było oczekiwać określonego projektu doskonalenia zawodowego. Projekt ten nie został jednak jednoznacznie i wyraźnie wyeksponowany. Co prawda w treści rozprawy oraz w podrozdziale 5.3, 5.4, 5.5 oraz 5.6., widzimy wiele ciekawych wniosków i sugestii autorskich ale ich ekspozycja jest mało przekonująca. Można jednak uznać, iż w wyniku przeprowadzonych badań Doktorantowi udało się w formie określonych sugestii przedstawić pewną koncepcję doskonalenia zawodowego policjantów do służby na obszarach wodnych w Polsce.

Osiągnięcia powyższe są, w moim przekonaniu, wystarczającym argumentem do pozytywnej oceny wartości metodologicznej rozprawy.

3. OCENA MERYTORYCZNA

Jak już sygnalizowałem poprawnie określony cel badań i jasno wytyczony kierunek badań sprzyjał rozwiązywaniu poszczególnych problemów. Korzystnie wpłynął też na pisarskie opracowanie i udokumentowanie wyników badań, które zaświadcza o dużym wysiłku Autora i chęci poprawnego rozwiązania zdefiniowanych problemów badawczych.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska stanowi zwarte opracowanie naukowe liczące 234 strony. Składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych, zakończenia, bibliografii, spisu fotografii, spisu rysunków, schematów, tabel i wykresów, spisu użytych skrótów oraz 7 załączników. Układ zawartych w niej treści jest logiczny i spójny merytorycznie. Rozprawa jako monografia naukowa, została wydana 2021 roku przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie.

Struktura pracy wynika dość jednoznacznie z przyjętych przez Doktorantkę założeń precyzyjnie przedstawionych we wstępie do dzieła (s.5-8). Wynika z nich znaczący nacisk, jaki położył Autor na sferę badawczą w tym przede wszystkim empiryczną, w której dominują badania ilościowe. Układ, w którym kwestie teoretyczne zaprezentowano w trzech rozdziałach (drugim, trzecim i czwartym),

a kwestie odnoszące się do organizacji badań oraz analizy i interpretacji uzyskanych wyników wraz z autorskimi sugestiami zmian w ostatnim (piątym), może budzić pewne kontrowersje jednak w moim przekonaniu odzwierciedla całość podjętych problemów w dobrym układzie przyczynowym. Dlatego też układ pracy oceniam jako trafny i przekonujący poznawczo. W tak interdyscyplinarnym podejściu należało skupić wysiłek na zasadniczych kwestiach dotyczących problematyki doskonalenia kadr policyjnych pełniących służbę na obszarach wodnych. Tak też Doktorant uczynił, dowodząc znacznych zdolności analitycznych i syntetycznych. Przy takim podejściu podstawową miarą Jego dokonań są przeprowadzone badania i ich analiza oraz wynikające stąd wnioski.

Za poprawne uznaję kończenie większości rozdziałów, a nawet podrozdziałów wnioskami. Zapewne w zamiarze Autora miało to być zwieńczenie prezentacji i opisu wyników badań w danym rozdziale pracy doktorskiej. Jednakże z reguły owe wnioskowanie jest w dalszym ciągu opisem, co najwyraźniej widać oceniając zakończenie dysertacji.

Kwestie teoretyczne Autor przedstawił w rozdziale 2, 3 i 4. Skupił się w nich generalnie na kwestiach dotyczących powstania formacji policyjnej do służby na obszarach wodnych w ujęciu historycznym i współczesnym w Polsce. Dość interesująco Autor przedstawił również służbę policji na obszarach wodnych w innych państwach. Poradził sobie również bardzo dobrze z opisem współpracy Policji wodnej z innymi służbami w zakresie bezpieczeństwa wodnego. Problematykę związaną z tymi zagadnieniami, będącymi w swej istocie przedmiotem poznania, mógł ująć bądź w formie czysto teoretycznej analizy różnych teorii i koncepcji, bądź w formie analizy dotychczasowych podejść w badaniach empirycznych. Doktorant wybrał pierwsze z podejść, traktując kwestie czysto teoretyczne w pewnym sensie jako podstawę do konstrukcji badań własnych.

Tytuł dysertacji jednoznacznie wyznacza obszar poznania, a co za tym idzie tematyki do rozpatrywań. Tematyka ta obejmuje niejako dwa zasadnicze, łączą-

ce się nurty. Pierwszy ma charakter edukacyjny, a raczej czysto dydaktyczny. Drugi, odnosi się do zarządzania kryzysowego odpowiadającego za bezpieczeństwo wodne. Połączenie tych dwóch obszarów nie jest kwestią tak prostą jak mogłoby się wydawać w pierwszej refleksji. W najogólniejszym rozumieniu rzecz bowiem dotyczy kwestii procesu doskonalenia do określonych czynności.

Bardziej przekonujące wydają się rozpatrywane zagadnienia w rozdziale 5 związane z koncepcją systemu przygotowania zawodowego policjantów do służby na obszarach wodnych w Polsce. Doktorant w pierwszej części rozdziału przedstawia wyniki badań ankietowych oraz wywiadu eksperckiego. W kolejnych podrozdziałach na podstawie prowadzonych badań Autor proponuje model szkolenia podstawowego i doskonalenia zawodowego policjantów pełniących służbę na obszarach wodnych w Polsce (s.173, s.182), nie budzi on większych wątpliwości ***jednakże proszę podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej odnieść się do określenia „model” jak jest on postrzegany z punktu widzenia nauki i czy możemy w tym przypadku mówić o modelu (schemat 1 i schemat 2).***

Rozpatrując całość kwestii merytorycznych daje się zauważyć różne rozumienie terminologii dydaktycznej. ***Proponuję aby Doktorant podczas obrony dysertacji wyjaśnił istotę i relacje między terminami kształcenie, doskonalenie i szkolenie?***

W zakończeniu, Autor dokonuje zwięzłego podsumowania wysiłku badawczego związanego z opracowywaniem rozprawy. Poczynając od przyczyn stanowiących inspirację do naukowego opracowania tematu prezentuje, w zwięzłej kompresji, najważniejsze Jego zdaniem osiągnięcia poznawcze, uzyskane podczas opracowywania rozprawy.

Oprócz zakończenia spójne uzupełnienie rozprawy stanowi dobrze dobrana bibliografia (185 pozycje) i załączniki.

Biorąc pod uwagę powyższe dociekania stwierdzam, iż tę część rozprawy należy ocenić jako wielce interesującą i konstruktywną w swej general-

nej wymowie. Na podkreślenie zasługuje fakt, że wszystkie wyodrębnione w rozdziałach problemy kończą się konstruktywnymi wnioskami, które w zdecydowanej większości są poprawnie wywiedzione z badań i ciekawie konstruowane. Prowadzone analizy są przekonujące i poprawne logicznie. Pozytywnie oceniając część merytoryczną rozprawy warto podkreślić, że jest ona dobrze ułożona treściowo i napisana w miarę poprawnie (występują dość częste przerwane konstrukty myślowe), a poszczególne tezy są zazwyczaj przekonująco uzasadnione.

4. WNIOSKI KOŃCOWE

Rekapitulując, ogólnie oceniam rozprawę jako bardzo dobrą. Badacz dokonał weryfikacji hipotez, rozpracowując trudny problem badawczy. Uzyskane wnioski wnoszą wartość w przygotowanie zawodowe policjantów do pełnienia służby na obszarach wodnych. Praca posiada elementy oryginalności, zaś przy jej opracowaniu użyto poprawnego języka i trafnej terminologii. Pojawiające się w pracy drobne potknięcia językowe i merytoryczne nie obniżają wartości jej treści. Pozostaje mieć nadzieję, że postawione tezy i rozwiązania zastosowane w procesie badawczym poddane zostaną weryfikacji w przyszłości, w kolejnych dociekaniach naukowych z omawianego zakresu.

Autor wykazał umiejętność:

- analizowania naukowej literatury;
- projektowania badań własnych oraz ich prowadzenia;
- analizowania i interpretowania wyników badań;
- formułowania wniosków;
- pisania złożonych tekstów naukowych.

Stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgr inż. Grzegorza Ciska jest dojrzałym merytorycznie dziełem promocyjnym, dobrze udokumentowanym poznawczo i logicznie skonstruowanym w dowodowym wykładaniu myśli. W kontekście kwalifikacji promocyjnych jednoznacznie una-

ocznia umiejętności autorskie predestynujące do samodzielności naukowej. Posiada wyraziste znamiona poznawcze i metodologiczne. **Stwierdzam, że rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478) oraz art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tj. Dz. U. z 2017r., poz. 1789 z poz. zm.).** Na tej podstawie wnoszę o dopuszczenie Doktoranta do publicznej obrony recenzowanej rozprawy.

.....